

nisi prius, quæ cujusque fuerint, restituere polliceatur. At quoniam multi sunt, quibus, etsi prolixè pollicentur, se officio satis esse facturos, tamen certum est, ac deliberatum nunquam promissa exsolvere; omnino ii cogendi sunt, ut restituant: sæpeque illud Apostoli eis inculcandum est, ut qui furabatur, jam non furetur; magis autem laboret, operando manibus suis quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti.¹

Satisfactio quanto sit imponenda.

In irroganda autem satisfactionis pœna, sacerdotes nihil sibi suo arbitrato statuendum esse, sed omnia justitia, prudentia, et pietate dirigenda existimabunt. Atque, ut hac regula peccata metiri videantur, et pœnitentes scelerum suorum gravitatem magis agnoscant; operæ pretium erit, interdum eis significare, quæ pœnæ quibusdam delictis ex veterum canonum præscripto, qui pœnitentiales vocantur, constitutæ sint. Igitur universæ satisfactionis modum, culpæ ratio temperabit. Sed ex omni satisfactionum genere maxime convenit pœnitentibus præcipere, ut certis aliquot, et definitis diebus orationi vacent, ac pro omnibus, et præsertim pro iis, qui ex hac vita in Domino decesserunt, preces Deo faciant. Hortari vero etiam eos oportet, ut sæpe eadem satisfactionis opera a sacerdote indicta ultro suscipiant, ac repetant; atque ita mores suos componant, ut iis omnibus, quæ ad pœnitentiæ sacramentum pertinent, diligenter absolutis, tamen virtutis pœnitentiæ studia numquam intermittant; quod si interdum, etiam ob publicam offensionem, publica pœnitentia præscribenda fuerit, quamvis eam pœnitens refugiât, ac deprecetur, non erit facile audiendus; verum persuadere ei oportebit, ut quæ tum sibi, tum aliis salutaria futura sunt, libenti, et alacri animo excipiat.

Hæc de pœnitentiæ sacramento, singulisque ejus partibus ita docenda erunt, ut non solum ea fideles perfecte intelligant, sed etiam, juvante Domino, re ipsa pie, et religiose præstare animum inducant.

¹ Eph. IV. 28.

De Extremæ Uctionis Sacramento.

CUM sancta scripturarum oracula ita doceant: in omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in æternum non peccabis;¹ tacite Párochi admonentur, nullum tempus præmittendum esse fidelem populum cohortandi, ut in assidua mortis meditatione versetur. Quoniam autem extremæ uctionis sacramentum non potest supremi illius diei memoriam conjunctam non habere; facile intelligitur, de eo sæpe agendum esse, non solum ob eam causam, quod illarum rerum mysteria, quæ ad salutem pertinent, aperire, et explicare maxime convenit; sed etiam, quia fideles, moriendi necessitatem omnibus propositam esse, animo repetentes, pravas cupiditates coercebunt; quare fiet, ut in ipsa mortis expectatione minus se perturbari sentiant; sed immortales Deo gratias agant, qui, ut baptismi sacramento aditum nobis ad veram vitam patefecit, ita etiam, ut ex hac mortali vita decedentes, expeditiorem ad cælum viam haberemus, extremæ uctionis sacramentum instituit.

I.
Novissima sæpe meditata.

NOMEN. Ut igitur, quæ ad eam explicationem magis necessaria sunt, eodem fere ordine, qui in aliis sacramentis servatus est, exponantur; primum illud tradendum erit, hoc sacramentum idcirco extremam uctionem appellatum esse, quod hæc omnium sacrarum uctionum, quas dominus Salvator noster Ecclesiæ suæ commendavit, ultima administranda sit. Quare hæc ipsa uctio a majoribus nostris sacramentum etiam uctionis infirmorum, et sacramentum exeuntium dicta est: quibus vocabulis fideles in memoriam novissimi illius temporis facile redire possunt.

2.

RATIO SACRAMENTI. Quod autem extremæ uctioni propria sacramenti ratio conveniat, in primis explanandum est. Id vero perspicuum fiet, si verba, quibus sanctus Jacobus apostolus hujus sacramenti legem promulgavit, attendamus. Infirmatur quis in vobis? inquit, inducat pres-

3.
Extremam uctionem esse sacramentum, pro-

¹ Eccli. VII. 40.

*batur ex
scriptura
et tradi-
tione.*

byteros Ecclesiæ, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus: et si in peccatis sit, remittentur ei.¹ Nam quod peccata condonari Apostolus affirmat, in eo declarat sacramenti vim, et naturam. Hanc vero catholicæ Ecclesiæ de extrema unctiōe perpetuam doctrinam fuisse, cum alia plura concilia testantur, tum a Tridentina Synodo hoc ita declaratum est, ut in eos omnes anathematis pœnam constituerit, qui aliter docere, aut sentire audeant.² Ac Innocentius quoque primus hoc sacramentum fidelibus maxime commendat.³

4.
*Unum est
sacra-
mentum.*

Constanter itaque docendum est a Pastoribus, verum sacramentum esse; nec plura, sed unum, quamvis per plures unctiōes administretur; quarum singulis propriæ preces ac peculiaris forma adhibenda est. Unum vero est non partium continuatione, quæ dividi non possint, sed perfectione: cuiusmodi sunt cetera omnia, quæ ex pluribus constant. Nam quemadmodum domus, quæ ex multis, et diversis rebus composita est, una tantum forma perficitur: ita hoc sacramentum, etsi ex pluribus rebus, et verbis constituitur, unum tamen signum est, et unius rei, quam significat, efficientiam habet.

5. DOCEBUNT præterea Parochi, quæ sint hujus sacramenti partes, elementum, inquam, et verbum; hæc enim a sancto Jacobo prætermissa non sunt:⁴ in quibus singulis sua mysteria licet animadvertere.

*Materia
ejus est
oleum ab
Episcopo
consecra-
tum.*

MATERIA. Ejus igitur elementum, sive materia, quemadmodum concilia, ac præcipue Tridentinum decrevit, est oleum ab Episcopo consecratum, liquor scilicet non ex quavis pingui, et crassa natura, sed ex olearum baccis tantummodo expressus. Aptissime autem hæc materia illud significat, quod vi sacramenti interius in anima efficitur; nam ut oleum ad mitigandos corporis dolores magnopere proficit, ita sacramenti virtus animæ tristitiam, ac dolorem minuit. Oleum præterea sanitatem restituit, hilaritatem affert, et lumini tanquam pabulum præbet: tum vero ad recreandas

¹Jac. V. 14. — ²Sess. XIV. cap. 7 et can. 3. — ³Epist. I. c. 8. — ⁴Jac. V. 14.

defatigati corporis vires maxime accommodatum est. Quæ omnia, quid in ægroto divina virtute per hujus sacramenti administrationem efficiatur, declarant. Hæc de materia satis sint.

FORMA. Forma vero sacramenti est verbum, et solemnis illa precatio, quam sacerdos ad singulas unctiōes adhibet, cum inquit: Per istam sanctam unctiōem indulgeat tibi Deus, quidquid oculorum, sive narium, sive tactus vitio deliquisti. Quod autem hæc vera sit, et propria hujus sacramenti forma, sanctus Jacobus apostolus significat, cum ait: Et orent super eum, et oratio fidei salvabit infirmum: Ex quo licet cognoscere, formam precationis modo proferendam esse; tametsi, quibus potissimum verbis concipienda sit, Apostolus non expresserit. Verum hoc ad nos fidei Patrum traditione permanavit, ita ut omnes ecclesiæ eam formæ rationem retineant, qua omnium mater, et magistra sancta Ecclesia Romana utitur. Nam etsi aliqui nonnulla verba immutant, cum pro, Indulgeat tibi Deus, ponunt, Remittat, vel Parcat, interdum etiam, Sanet, quidquid commisisti; tamen, quoniam nulla fit sententiæ immutatio, constat eandem ab omnibus formam religiose servari.

Nec vero quisquam miretur, cur factum sit, ut aliorum sacramentorum forma vel absolute significet quod efficit, ut cum dicimus: Ego te baptizo, aut: Signo te signo crucis; vel tanquam ab imperantibus pronuntietur, ut cum in sacramento ordinis administrando dicitur: Accipere potestatem; hæc una vero extremæ unctiōis forma precatione quadam absolvatur; id enim optimo jure constitutum est; nam cum hoc sacramentum propterea adhibeatur, ut præter spiritualem gratiam, quam tribuit, sanitatem etiam restituat ægrotis: tamen, quia non semper sequitur, ut ægri a morbis convalescant, ob eam causam precatione forma conficitur, ut a Dei benignitate id impetremus, quod sacramenti vis constanti, et perpetuo ordine efficere non solet.

Adhibentur autem ritus proprii in hujus quoque sacramenti administratione. Sed eorum maxima pars precationes continent, quibus sacerdos ad ægroti salutem impetrandam utitur;

6.
*Forma
est ver-
bum et
solemnis
depreca-
tio quam
sacerdos
adhibet.*

7.
*Conve-
nienter
instituta
forma de-
precati-
va.*

8.
*Maxima
pars ri-
tuum*

¹Jac. V. 14.

*precatio-
nibus con-
stat.*

nullum enim est aliud sacramentum, quod pluribus precibus conficiatur; ac recte quidem: quoniam eo potissimum tempore fideles piis obsecrationibus adjuvandi sunt; quare et alii omnes, quos tum adesse contigerit, et præcipue Parochi debent orare Deum ex animo, et ejus misericordiæ, laborantis vitam et salutem omni studio commendare.

9.
*Extremæ
unctionis
sacra-
mentum a
Christo
institu-
tum.*

INSTITUTIO. Verum cum demonstratum sit, extremam unctiōnem vere, et proprie in sacramentorum numero habendam esse; illud etiam sequitur, ejus institutionem a Christo domino profectam esse; quæ postea a sancto Jacobo apostolo fidelibus proposita, et promulgata est. Quamquam idem Salvator hujus unctiōnis specimen quoddam dedisse visus est, cum discipulos suos binos, et binos ante faciem suam misit; de illis enim apud Evangelistam ita scriptum est: Exeuntes prædicabant, ut pœnitentiam agerent: et dæmonia multa eiciebant, et ungebant oleo multos ægros, et sanabant.¹ Quam quidem unctiōnem non ab apostolis inventam, sed a Domino præceptam, non naturali aliqua virtute præditam, sed mysticam, potius ad sanandos animos, quam ad corpora curanda institutam fuisse, credendum est: quam rem sancti Dionysius,² Ambrosius,³ Chrysostomus,⁴ et Gregorius magnus⁵ asserunt, ut nullo modo dubitandum sit, quin hoc unum ex septem catholicæ Ecclesiæ sacramentis summa cum religione accipere oporteat.

10.
*Extrema
unctio
admini-
strari ne-
quit sa-
nis,*

SUBJECTUM. Sed docendi sunt fideles, quamvis hoc sacramentum ad omnes pertineat, quædam tamen hominum genera excipi, quibus administrandum non sit.

Ac primum excipiuntur, qui sano, et firmo corpore sunt: iis enim extremam unctiōnem tribuendam non esse, et Apostolus docet, cum inquit: Infirmatur quis in vobis;⁶ et ratio ostendit, siquidem ob eam rem instituta est, non modo ut animæ, sed etiam ut corpori medicinam afferat. Cum igitur illi tantum, qui morbo laborant, curatione indigeant; idcirco iis etiam, qui adeo periculose ægrotare videntur, ut, ne supremus illis vitæ dies instet, metuendum sit, hoc sacra-

¹ Marc. VI. 12, 13. — ² De cœl. hier. c. 4 et c. 7. — ³ De poen. I. 8. n. 36. — ⁴ De sacerdotio III. 6. — ⁵ Sacram. fer. 5. post Palm. — ⁶ Jac. V. 14.

mentum præberi debet. In quo tamen gravissime peccant, qui illud tempus ægroti ungenti observare solent, cum, jam omni salutis spe amissa, vita, et sensibus carere incipiat; constat enim, ad uberiores sacramenti gratiam percipiendam plurimum valere, si ægrotus, cum in eo adhuc integra mens, et ratio viget, fidemque, et religiosam animi voluntatem afferre potest, sacro oleo liniatur. Quare Parochis animadvertendum est, ut eo potissimum tempore cælestem medicinam adhibeant, illam quidem semper vi sua admodum salutarem, cum eorum etiam pietate, et religione, qui curandi sunt, magis profuturam intellexerint. Nemini igitur, qui gravi morbo affectus non sit, sacramentum unctiōnis dare licet, tametsi vitæ periculum adeat: vel quia periculosam navigationem paret; vel quia prælium initurus sit, a quo certa mors illi impendeat; vel etiam si capitis damnatus ad supplicium raperetur.

Omnes præterea, qui rationis usu carent, ad hoc sacramentum suscipiendum apti non sunt; et pueri, qui nulla peccata admittunt, quorum reliquias sanare hujus sacramenti remedio opus sit; amentes item, et furiosi, nisi interdum rationis usum haberent, et eo potissimum tempore pii animi significationem darent, peterentque ut sacro oleo ungerentur; nam qui ab ipso ortu nunquam mentis et rationis compos fuit, ungentus non est: secus vero si ægrotus, cum mente adhuc integra hujus sacramenti particeps fieri voluisset, postea in insaniam et furorem incidit.

Non sunt autem omnes corporis partes ungentæ, sed ea tantum, quas veluti sensuum instrumenta natura homini attribuit, oculi propter visionem, aures propter auditum, nares propter odoratum, os propter gustum, vel sermonem, manus propter tactum, qui tametsi toto corpore æqualiter fusus est, in ea tamen parte maxime viget. Hunc autem ungenti ritum universalis Ecclesia retinet, atque etiam hujus sacramenti naturæ optime convenit: medicamenti enim est instar. Ac quoniam in corporis morbis, quamvis universum corpus male affectum sit, tamen illi tantum parti curatio adhibetur a qua tanquam a fonte, et origine, morbus manat; idcirco non totum corpus, sed ea membra, in quibus potissimum sentiendi vis eminet, renes etiam, veluti voluptatis, et libidinis

11.
*nec illis
qui ratio-
nis usu
carent.*

12.
*Quanam
partes
corporis
ungendæ*

sedes ungentur; tum pedes, qui nobis ingressus, et ad locum movendi principium sunt.

13. *In una eademque agrotatione non iteranda unctio.* In quibus illud observare oportet, in una, eademque agrotatione, cum æger in eodem vitæ periculo positus est, semel tantum ungendum esse. Quod si post susceptam hanc unctiorem æger convaluerit; quoties postea in id vitæ discrimen inciderit, toties ejusdem sacramenti subsidium ei poterit adhiberi; ex quo patet, in eorum sacramentorum numero, quæ iterari solent, reponendam esse.

14. *Extrema unctio suscipienda in statu gratiæ et cum fide viva.* DISPOSITIONES. Quoniam vero omni studio curare oportet, ne quid sacramenti gratiam impediatur; ei vero nihil magis adversatur, quam alicujus peccati mortiferi conscientia; servanda est catholicæ Ecclesiæ perpetua consuetudo, ut ante extremam unctiorem, pœnitentiæ, et Eucharistiæ sacramentum administretur. Ac deinde ægroto persuadere Parochi studeant, ut ea fide se ungendum sacerdoti præbeat, qua olim, qui ab apostolis sanandi erant, seipsos offerre consueverant. In primis autem animæ salus, deinde corporis valetudo cum illa adjunctiõne, si ea ad æternam gloriam profutura sit, expetenda est. Nec vero dubitare fideles debent, quin sanctæ illæ, et solemnes preces a Deo audiantur, quibus sacerdos non suam, sed Ecclesiæ et domini nostri Jesu Christi personam gerens utitur. Qua una maxime re cohortandi sunt, ut hujus saluberrimi olei sacramentum sancte, et religiose sibi administrandum curent, cum et acrior pugna instare, et vires cum animi, tum corporis deficere videantur.

15. *Sacerdos hujus sacramenti minister.* MINISTER. Jam vero, quis extremæ unctiõnis minister, sit ab eodem Apostolo, qui Domini legem promulgavit, didicimus; inquit enim: Inducat presbyteros;¹ quo nomine non eos significat, qui ætate provectiores sunt, quemadmodum sapienter Tridentina Synodus exposuit,² aut qui in populo principem locum obtinent, sed sacerdotes, qui ab ipsis Episcopis per manuum impositionem rite ordinati sunt. Sacerdoti igitur hujus sacramenti administratio commissa est. Neque tamen ex sanctæ Ecclesiæ decreto cuivis sacerdoti, sed proprio Pastori, qui jurisdictionem habeat, sive alteri, cui

¹ Jac. V. 14. — ² Sess. XIV. c. 3.

ille ejus muneris fungendi potestatem fecerit, hoc sacramentum administrare licet. Illud vero maxime animadvertendum est, sacerdotem in ea administratione, quemadmodum etiam in aliis sacramentis fit, Christi domini nostri, et sanctæ Ecclesiæ, ejus sponsæ, personam sustinere.

UTILITATES. Explicandæ etiam sunt accuratius utilitates, quas ex hoc sacramento capimus: ut, si nihil aliud fideles ad ejus usum possit allicere, ipsa saltem utilitate ducantur: cum ita comparatum sit, ut omnia fere nostris commodis metiamur.

Docebunt igitur Pastores, hoc sacramento gratiam tribui, quæ peccata, et in primis quidem leviora, et, ut communi nomine appellantur, venialia remittit; exitiales enim culpæ, pœnitentiæ sacramento tolluntur. Neque enim hoc sacramentum primario loco ad graviorum criminum remissionem institutum est: sed baptismus tantum, et pœnitentia vi sua hoc efficiunt.

Altera est sacræ unctiõnis utilitas, quod animam a languore, et infirmitate, quam ex peccatis contraxit, et a ceteris omnibus peccati reliquiis liberat. Tempus autem huic curationi opportunissimum existimandum est, cum gravi morbo afflictamur, ac vitæ periculum impendit. Etenim homini natura insitum est, ut nihil in rebus humanis æque, ac mortem, pertimescat; auget autem magnopere hunc timorem præteritorum scelerum memoria; cum præsertim gravissima conscientiæ nostræ accusatio nos urgeat; ut enim scriptum est: Venient in cogitationem peccatorum suorum timidi, et traduent illos ex adverso iniquitates ipsorum. Deinde illa cura, et cogitatio vehementer angit, quod paulo post stare oporteat ante tribunal Dei, a quo de nobis justissima pro eo, ac meriti fuerimus, sententia ferenda sit. Sæpe autem evenit, ut fideles hoc terrore perculsi se miris modis exagitari sentiant. Nihil autem ad mortis tranquillitatem magis conducit, quam si tristitiam abjiciamus, et læto animo Domini adventum expectemus; paratique simus, depositum nostrum, quandocumque illud a nobis repetere voluerit, libenter reddere. Ut igitur hac sollicitudine fidelium mentes

16. *Extrema unctio*

confert gratiam, et peccata remittit,

animam languore liberat,

¹ Sap. IV. 21.

liberentur, animusque pio, et sancto gaudio repleatur, extremæ unctiois sacramentum efficit.

*fidelibus
arma ad-
versus
hostem
submini-
strat,*

Præterea, aliud etiam, quod merito omnium maximum videri potest, ex eo consequimur; nam etsi humani generis hostis, quoad vivimus, numquam desinit de interitu, et exitio nostro cogitare; nullo tamen tempore, ut nos omnino perdat, ac, si fieri possit, spem nobis divinæ misericordiæ eripiat, vehementius omnes nervos contendit, quam cum supremum vitæ diem appropinquare animadverterit. Quamobrem fidelibus arma, et vires hoc sacramento subministrantur, quibus adversarii vim, et impetum frangere, et illi fortiter repugnare possint. Allevatur enim, et erigitur ægri animus divinæ bonitatis spe; eaque confirmatus morbi incommoda omnia fert levius, ac ipsius dæmonis calcaneo insidiantis artificium, et calliditatem facilius eludit.

*reddit
corporis
sanita-
tem.*

Accedit postremo, siquidem profutura sit, etiam corporis sanitas. Quod si ægroti hoc tempore eam minus consequuntur, id quidem non sacramenti vitio, sed ob eam potius causam evenire credendum est, quod eorum magna pars, vel qui sacro oleo perunguntur, vel a quibus administratur, fides infirmior est; testatur enim Evangelista, Dominum apud suos multas virtutes non fecisse propter incredulitatem illorum.¹ Quamquam etiam recte dici potest, Christianam religionem, ex quo altius tanquam radices egit in animis hominum, minus jam hujusmodi miraculorum adminiculis indigere, quam olim nascentis Ecclesiæ initio necessaria esse viderentur. Sed tamen hoc loco fides magnopere excitanda erit. Utcumque enim quod ad corporis valetudinem attinet, Dei consilio et voluntate ceciderit, certa spe niti fideles debent, se hujus sacri olei virtute spiritualem sanitatem consecuturos esse; futurumque, ut si eos vita decedere contingat, præclaræ illius vocis fructum percipiant, quo scriptum est: Beati mortui qui in Domino moriuntur.²

Hæc de extremæ unctiois sacramento breviter quidem dicta sunt: verum, si hæc ipsa rerum capita a Pastoribus latius, et ea, qua decet, diligentia explanata erunt, dubitandum non est, quin fideles ex hac doctrina maximum pietatis fructum percipiant.

¹ Matth. XIII. 58. — ² Apocal. XIV. 13.

De Ordinis Sacramento.

SI quis aliorum sacramentorum naturam, et rationem diligenter considerarit, facile perspiciet, ea omnia ab ordinis sacramento ita pendere, ut sine illo partim confici, et administrari nullo modo queant: partim solemnem cæremoniam, et religioso quodam ritu, ac cultu carere videantur. Quare necesse est, ut Pastores institutam sacramentorum doctrinam persequentes, eo diligentius de ordinis etiam sacramento sibi agendum arbitrentur.

Proderit autem maxime hæc explicatio primum quidem illis ipsis, deinde aliis, qui ecclesiasticæ vitæ rationem ingressi sunt, postremo etiam fidei populo: ipsis, quod dum in hujus argumenti tractatione versantur, ad eam gratiam excitandam, quam hoc sacramento adepti sunt, magis commoventur; aliis, qui in sortem Domini vocati sunt, partim ut eodem pietatis studio afficiantur, partim vero, ut earum rerum cognitionem percipiant, quibus instructi viam sibi ad ultteriores gradus facilius munire possint; reliquis autem fidelibus, primum quidem ut intelligant, quo honore digni sint Ecclesiæ ministri; deinde, quoniam sæpe contingit, ut multi adsint, vel qui spe liberos suos adhuc infantes Ecclesiæ ministerio destinarint; vel qui sua sponte, et voluntate illud vitæ genus sequi velint; quos certe ignorare minime æquum est, quæ præcipue ad hanc rationem pertinent.

1.
*Explicatio
sacra-
menti or-
dinis*

2.
*utilis sa-
cerdoti-
bus,*

clericis,

*ceteris
fidelibus.*

PRIMUM itaque fidelibus tradendum est, quanta sit hujus instituti, si summum ejus gradum, hoc est, sacerdotium spectemus, nobilitas, et excellentia. Nam cum Episcopi, et sacerdotes tanquam Dei interpretes, et internuntii quidam sint, qui ejus nomine divinam legem, et vitæ præcepta homines edocent, et ipsius Dei personam in terris gerunt; perspicuum est, eam esse illorum functionem, qua nulla major excogitari possit; quare merito non solum angeli, sed dii etiam, quod Dei immortalis vim, et numen apud nos teneant, appellantur.

Quamvis autem omni tempore summam dignitatem obtinerint, tamen novi testamenti sacerdotes ceteris omnibus

3.
*Ordinis
excellen-
tia.*